
Türkiye- Avrupa Birliği İlişkilerinde Kamuoyu Faktörü: Çankırı İli Örneği

Hatice YAZGAN¹

Çankırı Karatekin Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
hyazgan@karatekin.edu.tr

Altan AKTAŞ

Çankırı Karatekin Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
altanaktas@gmail.com

Özet

Kamuoyu, özellikle Soğuk Savaş sonrası, uluslararası ilişkilerde giderek daha fazla dikkate alınan bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye’de kamuoyu tutumunun akademik olarak analiz edildiği bir alan da Türkiye – Avrupa Birliği ilişkileridir. Bu analizler gerek Türkiye kamuoyunun Avrupa Birliği’ne yaklaşımına, gerekse Avrupa Birliği kamuoyunun Türkiye’ye bakışına yönelik değerlendirmeleri kapsamaktadır. Aynı tür analizler Avrupa Birliği tarafından da gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmanın amacı daha önce Avrupa Birliği’ne ilişkin bir alan araştırması ve analizin gerçekleştirilmediği Çankırı ili merkezinde Avrupa Birliği algılamasına ilişkin veriler ortaya koymaktır. Çalışma 2012 yılı Ocak ayında Çankırı ile merkezinde 400 kişiye uygulanan alan araştırması sonuçlarına dayanmaktadır. Anket verileri analizine göre, Çankırı ili örnekleminin Avrupa Birliği algılaması, destek eğilimi bakımından Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne yönelik kamuoyu tutumu ile genel olarak paralellik göstermekte ancak AB üyeliğinin kültürel maliyeti konusunun büyük oranda ön plana çıkarıldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Çankırı, Kamuoyu, Türkiye - Avrupa Birliği İlişkileri

JEL Sınıflaması: J0, F59

Public Opinion in Turkey-European Union Relations: The Case of Çankırı

Abstract

Public opinion emerged as a factor taken into account more than ever before in international relations especially in the post-cold war period. Today, “Turkey – European Union relations” is an academic research area in Turkey that public opinion surveys are widely used and analyzed. These data comprise both Turkish public opinion towards the European Union and European Union public perceptions of Turkey. Same kind of research has also been implemented on the European Union side. Main objective of this article is to analyze the data gained through a field work in Çankırı (a province neighboring capital Ankara) where any similar research has not been done before. Field work comprises questionnaires implemented with 400 people in the centre during January 2012. According to the results, Çankırı displays similar attitudes towards the European Union with general Turkish public opinion while cultural cost of Turkish membership to the EU is widely emphasized as a discerning factor.

Keywords: European Union, Çankırı, Public Opinion, Turkey – European Union Relations

JEL Classifications: J0, F59

---

¹ Sorumlu Yazar

1. Giriş²

Kamuoyu, uluslararası ilişkilerde giderek artan biçimde dikkate alınan ve analiz edilen bir kavram olmaya başlamıştır. Bu durum, Soğuk Savaş sonrasında sivil toplum ve hükümet dışı kuruluşlar gibi aktörlerin dış politikanın yapımına katkıda bulunmaya ve dikkate alınmaya başlaması ile oluşan tutumun uzantısıdır. Bunun yanında, salt sui generis yapısından kaynaklanan ve seçkinler düzeyinde oluşturulan bir bütünleşme hareketi olan Avrupa Birliği (AB)'nin, halktan kopuk bir gelişme içine girmesi sonucu oluşan tepkiler ile kamuoyu daha fazla dikkate alınır olmuştur.

AB'nin kamuoyu tutumunu belirlemek üzere belirli aralıklara gerçekleştirdiği alan araştırmalarından bir kısmı da AB Genişlemesi'ne ilişkindir. Bu araştırmalarda AB, Türkiye gibi AB üyeliğine aday ülkelerin AB'ye yönelik ve AB üyesi ülkelerin aday ülkelere yönelik tutumlarını incelemek üzere alan araştırmaları (anketler) uygulamaktadır. Bunun yanında, özellikle son zamanlarda Türkiye'de de Türkiye kamuoyunun AB'ye bakışını değerlendiren çalışmaların gerçekleştirildiği görülmektedir.

Söz konusu çalışmalara ilişkin bir literatür araştırmasına aşağıda yer verilecektir. Ancak belirtilmesi gereken bir nokta, Türkiye kamuoyunun homojen bir nitelik göstermeyip, farklı özelliklerde çeşitli alt gruplara sahip olmasıdır. Bu çalışma, Türkiye kamuoyunun belirli bir kesimini oluşturan Çankırı ili halkının AB'ye yönelik tutumunu değerlendirmek amacındadır.

Çalışmada ilk olarak AB'ye yönelik olarak kamuoyu tutumlarının ve özelde Türkiye kamuoyunun AB'ye yaklaşımını konu alan literatür incelemesi verilecek, ardından Çankırı ili merkezinde gerçekleştirilen alan araştırmasının yöntem ve örneklemi açıklanacaktır. Bulgular başlığı altındaki son bölümde ise alan araştırmasının sonuçları değerlendirilecektir.

2. Kamuoyu ve AB ile İlişkiler

AB, esas itibariyle seçkinler düzeyinde bir hareket olarak ortaya çıkmış ve devam etmiş ancak süreç içinde halkın desteği olmaksızın Avrupa bütünleşmesinde ilerleme sağlanamayacağı anlaşılmıştır. 2005 yılında, "Avrupa Anayasası" taslağının Fransa ve Hollanda'da reddedilmesi ve AB derinleşmesinin aşamalarını temsil eden antlaşmaların ulusal referandumlarda gecikmeli ya da sorunlu olarak kabul edilmesi bu durumu kanıtlar niteliktedir (Şenyuva, 2009, s. 98). Bu durumda AB seçkinleri kamuoyunu dikkate almadıklarında meşruiyet sorunu ile karşı karşıya kalmaktadır.

² Bu makalede, Çankırı Karatekin Üniversitesi tarafından desteklenen ve Avrupa Birliği Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından yürütülen "Çankırı İli Merkezinde Avrupa Birliği Algılaması" başlıklı Bilimsel Araştırma Projesi verileri kullanılmıştır.

Günümüzde, “kamuoyu” AB ile ilişkilerde hâlihazırda Birlik’e üye olan ülkeler yanında, aday ülke olan Türkiye’de de dikkate alınan bir faktördür. Nitekim AB’nin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi krizin de etkisiyle kamuoyları nezdinde AB’ye desteğin düşüşüne ilişkin veriler, son dönemde daha fazla elde edilmektedir. Örneğin, görece olarak eski üye ülkeler olan Danimarka ve Britanya açısından bakılınca, Birlik’e 1973 yılında katılan Danimarka’da, AB’ye desteğin düşüşüne ilişkin yapılan bir araştırmaya (Friis ve Parello-Plesner, 2012) ve Britanya’da, AB üyeliğinin devamı için bir referanduma gidilip gidilmemesi yönünde kamuoyu araştırmalarına (Clark, 2011) rastlanmaktadır.

AB ile ilgili kamuoyu yoklamaları, Avrupa Komisyonu’nun kamuoyu analiz birimi tarafından düzenli aralıklarla gerçekleştirilmektedir.³ Bu araştırmalar AB’ye ilişkin çeşitli göstergeleri analiz ettiği gibi, aday ülkelerin AB’ye yaklaşımlarını değerlendirmeye olanak sağlayacak veriler de ortaya koymaktadır.⁴ Bu kamuoyu araştırmaları (Eurobarometer/Avrobarometre) AB’ye destek yanında, Avrupa kimliği ve göstergeleri gibi farklı alanlarda da veri toplamaktadır. Bu veriler, gerek kendine özgü özellikleri ile yeni bir oluşum olan AB’nin Avrupa halkları nezdinde meşruiyet sağlayıp sağlamadığını ölçmek, gerekse derinleşme aşamalarının referandumlarla ve parlamentolarda onaylandığı AB üyesi ülkelerde durum değerlendirmesi yapmak açısından gereklidir.

1999 yılında AB’ye aday ülke ilan edilen, 3 Ekim 2005 tarihinde de üyelik müzakerelerine başlayan Türkiye, mevcut durumda başta Kıbrıs sorununun ve bazı üye ülkelerin etkisi ile üyelik müzakerelerini beklenen ve istenen hızda sürdürememektedir. Teknik anlamda müzakerelerde ilerleme olmaması, Türkiye kamuoyunda AB üyeliğine olan desteğin düşmesi ile paralel seyretmektedir.

Gerçekten de, Eurobarometer sonuçlarında, 2001 yılında Türkiye kamuoyunun AB üyeliğine verdiği destek (“Türkiye’nin AB’ye katılımı iyi bir şey olur” ifadesi ile ölçülmektedir) yüzde 59’dur. 2004 yılına kadar bu destek artarak devam etmiş, 2004 yılında yüzde 71 ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2001 yılında “üyelik kötü bir şey olur” diyenlerin oranı yüzde 18 iken, en düşük oran 2004 yılında yüzde 9 ile yakalanmıştır. 2004 yılından sonra destekte ciddi düşüşler kaydedilmiştir. 2005’te destek oranı yüzde 59’a gerilemiştir. 2007’de ve 2008’de destek yüzde 50’nin altına düşmüştür (Şenyuva, 2009, s. 99-101).

---

³ Bu birim, 1973 yılından beri üye ülkelerle ilgili kamuoyu araştırması gerçekleştirirken, bu uygulamayı aday ülkeler için 2001 yılından beri sürdürmektedir. Yöntem olarak, üye devletlerde uygulanan standart anketlerde olduğu gibi, idari yönetsel birimler dikkate alınarak rastgele seçilen 1000 kişi ile yüz yüze anket yapılmaktadır. Yılda bir kez yapılan bu anketler, istisnai olarak farklı zamanlarda da gerçekleştirilebilmektedir (*special barometer*). Daha fazla bilgi için bkz. http://ec.europa.eu/public_opinion/description_en.htm.

⁴ Araştırma sonuçlarına http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_en.htm adresinden ulaşılabilir.

AB'ye aday ülke olan ve müzakere sürecine devam eden Türkiye'de de müzakerelerin teknik yönü yanında kamuoyunun tutumu son dönemde akademik literatürde incelenen bir konudur. Ancak, Türkiye'de de AB desteğine ilişkin kamuoyu yoklamaları konusunda yakın zamana kadar detaylı bir araştırmanın yapılmayışı, konunun teknik ve karmaşık görülmesi ve AB ile ilişkilerin Türkiye bürokrasisinin belirli bir kesimi tarafından yürütülmesi nedeniyledir. (Şenyuva, 2009, s. 98). Gerçekten de özellikle AB (o zamanki adı ile Avrupa Ekonomik Topluluğu-AET) ile ilişkilerin başlangıç yılı olan 1959'dan itibaren, Türkiye bürokrasisinin belirli bir kesimi süreci yürütmüş, hatta kurumlar arası yetki karmaşası yaşanmış, (Oran, 2009, s. 840) kamuoyu ancak yazılı ve görsel medya aracılığı ile ve kimi zaman da manipüle edici şekilde bilgilendirilmiştir.

Uluslararası ilişkilerde küreselleşme etkisi ile haberleşme ve iletişim olanaklarının artması ve kamuoyunun giderek daha fazla dikkate alınması, etkisini Türkiye-AB ilişkilerinde de göstermiştir. Bu çoğulcu ortam ana akım medya dışında farklı görüşlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamış, akademi yanında araştırma merkezleri de bu alanda yayın ve bilgilendirme faaliyeti gerçekleştirerek, bunları kamuoyunun bilgisine sunmaya başlamıştır.

Tüm bu gelişmelere ek olarak, Türkiye kamuoyunun son yıllarda giderek artan biçimde AB karşıtlığı yönünde görüş bildirmesi, bu karşıtlığın nedenlerini araştırma gereği ortaya çıkarmış ve yeni araştırmalar yapılmaya başlanmıştır.⁵

AB konusunda Türkiye kamuoyuna ilişkin bir çalışmada; 2001, 2002 ve 2003 Eurobarometer sonuçları analiz edilerek, Türkiye halkının AB sürecini destekleme sebeplerinin çoğunlukla maddi/ekonomik fayda beklentisine ve ulusal kimliğe etki bağlamında değerlendirildiği, İslam dinine mensup olmanın AB'ye bakışta baskın bir unsur olmadığı yönünde bir değerlendirme yapılmıştır (Kentmen, 2008).

Bu analiz, Türkiye kamuoyunun AB üyeliği konusundaki görüşlerini fayda/maliyet analizi çerçevesinde değerlendirmekte, bir başka deyişle faydacı bir yaklaşım kullanmaktadır. Ancak AB'den beklenen fayda yanında, AB'ye karşı (Türkiye) kamuoyunun desteğini ya da karşıtlığını belirleyen bir diğer faktör de AB ile bütünleşmeden duyulan maddi ve kültürel tehdittir (Arıkan, 2012, s. 81-82). Nitekim Çankırı ilinde gerçekleştirilen alan araştırmasında kültürel maliyet konusunu değerlendirmeye yönelik sorular da sorulmuş, elde edilen veriler araştırmanın analiz edilmesinde önemli bir yer tutmuştur.

⁵ Örneğin 2009 yılı Ekim-Aralık ayları arasında 9 ilde toplam 1032 kişi ile gerçekleştirilen anket verilerine göre, katılımcıların yüzde 55,3'ü Türkiye'nin AB üyeliğini desteklemekte ancak yüzde 32'si tam üyeliğin hiçbir zaman gerçekleşmeyeceğine inanmaktadır. Katılımcıların yüzde 84'ü ise AB'nin Türkiye'ye güvenilir ve samimi davranmadığını düşünmektedir (Erhan, Yazgan, Akdemir ve Kırıldökme, 2010).

Literatürde genel kamuoyu yoklamaları analizleri dışında,⁶ Türkiye’de çeşitli kesimlerin AB’ye bakışını ve desteğini değerlendiren çalışmalara da rastlanmaktadır. Aralık 2005 tarihinde Dicle Üniversitesi’nin 230 öğrencisine uygulanan anket verilerine göre, AB’ye yüzde 84 oranında verilen destek, o dönemdeki Türkiye ortalamasının (yüzde 59) hayli üzerindedir. Ancak katılımcıların sadece yüzde 36’sı Türkiye’nin AB’ye tam üye olabileceğine inanmaktadır (Kaya, Kılıç ve Yıldırım, 2008).

Ankara Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencileri ile gerçekleştirilen bir diğer araştırma ise, gençlerin nasıl bir Avrupa imgesine sahip olduklarına yönelik bazı saptamalarda bulunmaktadır (Nahya, 2010). Buna göre, Türkiye gençleri için Avrupalılık bir coğrafi kıtaya değil, siyasi bir kimliğe işaret etmektedir ve yetersiz bilgi temelinde ve önyargılar ile oluşturulan Avrupa imgesi mevcuttur.

Anketlerin uygulandığı yaş itibariyle mevcut durumda kamuoyunun bir parçasını oluşturmasalar dahi, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin AB ile ilgili görüşlerinin değerlendirildiği bir çalışmadan da söz edilmelidir. Bu çalışmada, anket uygulanan öğrencilerin yarısından fazlasının Türkiye’nin AB’ye üye olmasını istediği ve AB’nin demokratik bir oluşum olarak algılandığı, üyeliğin siyasi ve ekonomik fayda sağlayacağı yönünde görüş belirtildiği görülmektedir (Balcıoğulları ve Ayçin, 2009, s. 11-18).

Bunun yanında Türkiye’nin AB bürokrasisinin AB’ye bakışını ve özelde “Avrupalılaşmasını” değerlendiren bir çalışma da mevcuttur. Bu çalışmada, Türkiye bürokrasisinin AB ile ilgili işlerini yürüten AB uzman ve uzman yardımcıları ile diğer personele uygulanan anketler ve görüşmeler neticesinde, Türkiye’nin AB bürokrasisinin “Avrupalılaşma” kavramı ile açıklanabilecek özellikler gösterdiği ve Türkiye kamuoyu görüşlerine paralel olarak Türkiye’nin AB üyeliğini desteklediği görülmektedir (Erhan, Yazgan ve Akdemir, 2012).

Ayrıca, doğrudan AB ile ilgili olmamakla birlikte Türkiye’de muhafazakârlık üzerine yapılmış bir çalışma da mevcuttur (Yılmaz, 2006). Bu araştırma, Türkiye’de muhafazakârlık tanımları üzerine dikkate değer veriler ortaya koyarak, muhafazakârlık ve AB/Batı algısı üzerine değerlendirmelere ışık tutacak veriler içermektedir.

Ayrıca 2012 yılı içinde Türkiye genelinde gerçekleştirilen bir başka araştırma da (Esmer, 2012), AB; Hükümet, TBMM, Ordu gibi halk tarafından güven duyulduğu düşünülen kurumlar arasında sayılarak, bu güven oransal olarak değerlendirilmiştir. Buna göre, AB’ye duyulan güven, diğer kurumlar arasında

---

⁶ AB üyeliğine destek ve kamuoyu konusunda gerçekleştirilen ilk analizlerden biri için bkz. Çarkoğlu, 2004, s.19-45.

dalgalı bir seyirle mevcut durumda 1990'lı yıllarda olduğu düzeye inmiş ve en az güven duyulan kurum olarak belirtilmiştir.

Türkiye'nin AB üyeliği ile ilgili olarak mevcut siyasi partilerin görüşlerine ilişkin veri ve araştırmalar (Başkan, 2009) mevcut ise de, siyasi partiler ile kamuoyunu birlikte analiz eden ya da bu partilere oy veren ve kamuoyunun parçasını oluşturan kesimlerin AB'ye bakışlarının, söz konusu partilerin görüşleri ile paralel olup olmadığına ilişkin bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Mevcut durumda, gerçekleştirilen çalışmalar ışığında, Türkiye kamuoyunun AB'ye bakışına yönelik bir değerlendirme yapmak gerekirse, özellikle belirtilmesi gereken nokta, AB üyeliğine verilen desteğin yıllar içinde görece bir istikrar gösterse de, son dönemde giderek düşüş gösterdiği görülmektedir. Desteğin düşüşüne paralel olarak, AB'ye giriş için umut da azalmaktadır.⁷

Türkiye'nin AB üyeliğine desteğin düşüşün nedenleri çeşitlidir. Türkiye-AB ilişkilerinin içinde bulunduğu mevcut durum yanında, AB'nin tecrübe ettiği ekonomik ve siyasi krizin etkileri de belirtilmelidir. Son durum itibarıyla, 3 Ekim 2005 tarihinde AB ile üyelik müzakerelerine başlayan Türkiye,⁸ Kıbrıs konusu, Türkiye iç politikasındaki değişimler⁹ ve bazı AB üyesi ülkelerin blokajları nedeniyle müzakerelerde istenen gelişmeyi gösterememektedir. Türkiye-AB ilişkilerinin makul bir hızda ilerlememesi, her iki tarafta bıkkınlığa neden olmaktadır. Bunun yanında, Türk dış politikasında özellikle son dönemde Avrupa dışındaki bölgelere ve özellikle Orta Doğu bölgesine yoğun bir yönelim gerçekleşmiş, ayrıca özellikle Arap Baharı olarak adlandırılan gelişmelerin de etkisiyle diğer uluslararası aktörlerin de ilgisi bu bölgeye kaymıştır. Bu durum, dikkatleri, ekonomik/siyasi krizle mücadele eden AB'den uzaklaştırmıştır.

⁷ Türk-Avrupa Eğitim ve Bilimsel Araştırmalar Vakfı (TAVAK) tarafından Haziran 2012'de 8 ilde 1110 kişi ile yapılan anketlere göre "Türkiye AB'ye üye olacaktır" diyenlerin oranı yüzde 17 oldu. 2011'deki aynı araştırmada bu rakam yüzde 34.8'di (Öztürk, 2012).

⁸ AB ile üyelik müzakereleri ilgili her aday ülke için aynı şekilde yürütülmektedir. Keza Türkiye ile Hırvatistan aynı tarihte (3 Ekim 2005) müzakerelere başlamıştır. Müzakereler, AB müktesebatının yayıldığı ve başlıca politika alanları ve diğer teknik unsurları içeren 35 fasıl (*chapter*) üzerinden yürütülmektedir. İlk olarak tarama (*screening*) adı verilen ve fasılların, müzakere gerçekleştirilen ülkede mevzuat ve kurumsal karşılığının, bir başka deyişle, uyumunun olup olmadığını saptandığı aşama gerçekleştirilir. Ardından, durumları tarama aşamasında saptanan fasılların ayrıntılı olarak incelendiği ve belirli bir takvim dâhilinde ilgili ülkenin gereken mevzuat ve kurumsal değişiklikleri yerine getirdiği aşamaya geçilir. Fasıllara Komisyon ve üye ülkeler tarafından açılış ve kapanış kriterleri (*benchmark*) getirilebilir. Bunun anlamı, ilgili ülke bu kriteri yerine getirirse fasılın açılıp, kapanacağıdır. Müzakerelerin açılıp, kapanmasında her AB üyesi ülkenin bir oyu olduğu dikkate alındığında sürecin uzunluğu ve zorluğu anlaşılabilir. (Müzakere sürecinin nasıl işlediğine ilişkin detaylı bilgi için bkz. (Avrupa Komisyonu resmi internet sitesi, Erişim Tarihi: 17.10.2012), (T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 2007) ve (Ülgen, 2005)

⁹ Ülgen (2010), Hükümet'in başlangıçta AB reformları konusundaki çabalarına rağmen, 2005 yılından beri AB konusunda istekli olmamasını ve AB'yi artık bir "dayanak" (*anchor*) olarak görmemesini, iç/dış politikada artık meşruiyetini sağlamasına bağlamaktadır (s. 3-4).

AB ile müzakerelere başlama kararı verildikten sonra, özellikle kamuoyunda AB karşıtlığının daha fazla telaffuz edilmesini farklı nedenlere bağlayanlar da vardır. AB üyeliğinin gerektirdiği yapısal dönüşüm baskısı arttıkça, AB'ye direnç gösteren kesimler daha fazla ortaya çıkmış ve ilişkilerin başlangıcından beri Batı'ya yönelme şeklindeki temel politika, AB'nin olumsuz yaklaşımları neticesinde Batı ile mücadeleyi daha görünür hâle getirmiştir. Küreselleşme karşıtlığı ile de özdeşleşen AB şüpheciliği, AB ile müzakereye başlangıç tarihinden itibaren kamuoyunda bir uzaklaşma olarak ölçülmüş, bu da Türkiye'nin AB'ye yaklaştıkça ondan uzaklaştığı yönünde yorumlanmıştır (Dedeoğlu, 2011, s. 85-90).

Genel kamuoyu yönelimi bu şekilde iken, Çankırı ili özelinde kamuoyunun AB'ye yönelik tutumunu incelemek bu çalışmanın ana eksenini oluşturmaktadır. Bu kapsamda Çankırı ili, siyasal eğilim ve coğrafi bölge gibi faktörler açısından heterojen nitelikli Türkiye kamuoyunun belirli bir parçasını oluşturmaktadır. Çankırı ili için elde edilecek veriler, benzer özelliklere sahip illerin kamuoyu analizi için de bir referans olarak kullanılabilir. Ayrıca AB'ye ilişkin Türkiye kamuoyu analiz edilirken ve Ankara, İstanbul, İzmir, Diyarbakır, Trabzon gibi sembol illere ilişkin analizler gerçekleştirilirken, Çankırı ilinde böyle bir analiz daha önce gerçekleştirilmemiştir. Bu bakımdan, bu çalışma, Türkiye'nin AB ile üyelik müzakerelerinin Kıbrıs konusu ve diğer bazı AB ülkelerinin kısıtlamaları (Müzakereye konu olan 35 faslın, teknik nitelikteki 33 tanesinden, 5'i Fransa, 8'i Güney Kıbrıs tarafından bloke edilmekte ve açılmamaktadır) nedeniyle neredeyse durma noktasına geldiği ve AB üyeliği için kamuoyu inancının düştüğü günümüzde, bu görüşün nedenlerinin Çankırı ilinde ortaya konmasını sağlayacaktır.

Araştırma, Çankırı ile kültürel yapı ve siyasi eğilim bakımından benzer özelliklere sahip komşu ve diğer iller için AB süreci kapsamında gerçekleştirilebilecek çalışmalar açısından da bir başlangıç noktası olabilir. Nitekim iç ve dış kamuoyunun Türkiye'nin AB üyeliğine hazırlanması amacıyla Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından bir İletişim Stratejisi Belgesi¹⁰ hazırlanmış, bu kapsamda çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma da, söz konusu stratejiye veri oluşturabilecek bir nitelik arz etmektedir. Zira çalışmadan elde edilecek veriler, Çankırı kamuoyuna ve benzer siyasi ve ekonomik özelliklere sahip bazı diğer illere yönelik olarak gerçekleştirilecek faaliyetler için bir zemin oluşturacaktır. Bunun yanında, Türkiye-AB ilişkilerinin kritik bir dönemecinden geçtiğimiz şu günlerde bir kamuoyu kesimine ilişkin bu analiz, Türkiye-AB ilişkilerinin kamuoyu perspektifinden gerçekçi bir değerlendirmesini de sunma imkânı verecek ve kamuoyuna ilişkin akademik çalışmalara çeşitlilik sağlayacaktır.

---

¹⁰ AB İletişim Stratejisi için bkz: <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=46233&l=1>

3. Yöntem ve Örneklem

Araştırmada 18 yaş üstü nüfustan alınan örneklem üzerinde anket metodu uygulanmıştır. Anketler, yüz yüze görüşme ile gerçekleştirilmiş ve kota örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Araştırmanın ana kütlesi, Çankırı ili merkezinde yaşayan, 18-65 yaş arası kişiler olarak saptanmış ve eğitim sınırlaması konulmamıştır. Yüzde 40 kadın kotasının uygulandığı çalışmada, örneklem büyüklüğü 385 olarak belirlenmiştir. Görüşülecek kişiler, kadın kotası akılda tutulmak kaydıyla, Çankırı ili merkezinde tüm semtleri kapsayacak şekilde belirlenmiştir.

Katılımcılara 20 adet soru yöneltilmiştir. Soruları şu şekilde gruplandırmak mümkündür.

- Katılımcıların Avrupa ve AB algılarını değerlendirmeye yönelik sorular: “Sizce Avrupa ne anlama geliyor?”
- Katılımcıların Türkiye’nin siyasi olarak nerede durduğunu nasıl algıladıklarına dair sorular: “Sizce Türkiye öncelikli olarak hangisidir?”
- Katılımcıların konuya ilişkin bilgisini değerlendirebilmek için sorulan sorular: “Avrupa ve Avrupa Birliği aynı kavramlar mıdır?”
- AB ile ilgili haber ve bilgileri alıp almadıkları dair sorular: “Avrupa Birliği ile ilgili yazılı ve görsel basın haberlerini takip ediyor musunuz?”
- Katılımcıların kendilerini Avrupa ile nasıl ilişkilendirdiklerine dair sorular: “Kendinizi Avrupalı hissediyor musunuz?”, “Avrupa’ya seyahat etmek ister misiniz?”, “Avrupa’da yaşamak ister misiniz?”, “Çocuklarınızın Avrupa’da yaşamasını/eğitim görmesini ister misiniz?”
- Katılımcıların Avrupalıları nasıl gördüklerine dair sorular. (Bu sorular, yerli halkın yabancılara yönelik tepkisini ölçmeye yönelik sorular olarak da değerlendirilebilir. Bu tür sorular pek çok araştırmada veri olarak kullanılmaktadır¹¹: “Avrupa’dan Türkiye’ye/Çankırı’ya Avrupalıların seyahat için gelmesini ister misiniz?”, “Avrupa’dan Türkiye’ye/Çankırı’ya Avrupalıların yerleşmesini ister misiniz?”

¹¹ Örneğin, Canatan’ın (2008) çalışmasında Hollanda’da Kültürel Değişimler araştırma projesi çerçevesinde oluşturulan veri tabanları kullanılarak, Hollanda Sosyal Kültürel Plan Bürosu tarafından 1966 yılından beri anket metodu ile periyodik olarak yayınlanan veriler değerlendirilmiştir. Buna göre, diğer bazı sorular yanında Hollanda’da yabancılara karşı tutumu analiz etmek üzere “başka ırktan komşu edinmeye yönelik tutum” ve “ülkedeki yabancı nüfusun miktarına ilişkin görüşler” esas alınmıştır (s. 227).

- Katılımcıların Türkiye-AB ilişkilerine dair fikirlerini öğrenmeye yönelik sorular: “Türkiye’nin Avrupa Birliğine tam üye olmasını istiyor musunuz?”, “Sizce Türkiye Avrupa Birliği’ne ne zaman üye olabilir?”, “Sizce Avrupa Birliği Türkiye’ye adil ve güvenilir davranıyor mu?”, “Sizce Türkiye Avrupa Birliği’ne üye olursa bunun Türkiye’ye/Türk halkına ne gibi faydaları olabilir?”, “Türkiye Avrupa Birliği’ne girerse ulusal bağımsızlığını kaybeder mi?”
- Katılımcıların Türk kültürü ve Avrupa kültürü arasındaki ilişkiyi nasıl gördüklerine dair sorular: “Türkiye Avrupa Birliğine girerse Türk aile yapısının olumsuz etkileneceğini düşünüyor musunuz?”, “Türkiye Avrupa Birliğine girerse kültürel yozlaşma olabileceğini düşünüyor musunuz?”

4. Bulgular

Anket uygulanan kişilerin profiline bakıldığında, 26-33 yaş aralığından kişilerin yüzde 25’lik oranla ankete en fazla katılan yaş grubunu oluşturduğu görülmektedir. 18-25 yaş arası katılımcıların, toplam katılımcıların yüzde 20’sini, 34-41 ve 42-49 yaş arası katılımcıların ise, toplam katılımcıların sırasıyla yüzde 19’unu ve yüzde 18’ini oluşturdukları görülmektedir. 50 ve üstü yaş grubundan katılımcıların görece olarak daha az olduğu ankette yer alanların çoğunlukla genç ve orta yaş aralığında olduğunu söylemek mümkündür. Katılımcıların yüzde 53’ü kadın, yüzde 47’si erkektir. Eğitim düzeyi bakımından anket katılımcılarının yüzde 46’sını lise mezunları oluşturmaktadır. Katılımcıların yaklaşık yüzde 50’sini ise üniversite ve lisans-üstü eğitim mezunu katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların mesleklerine bakıldığında, yüzde 53 oranında kadın katılımcı verisi temelinde, yüzde 39 oranında ev hanımı katılımcıların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Ardından yüzde 20 oranında serbest meslek sahibi ve yüzde 12 oranında kamu görevlisi katılımcılar ağırlıklı meslek gruplarını oluşturmaktadır.

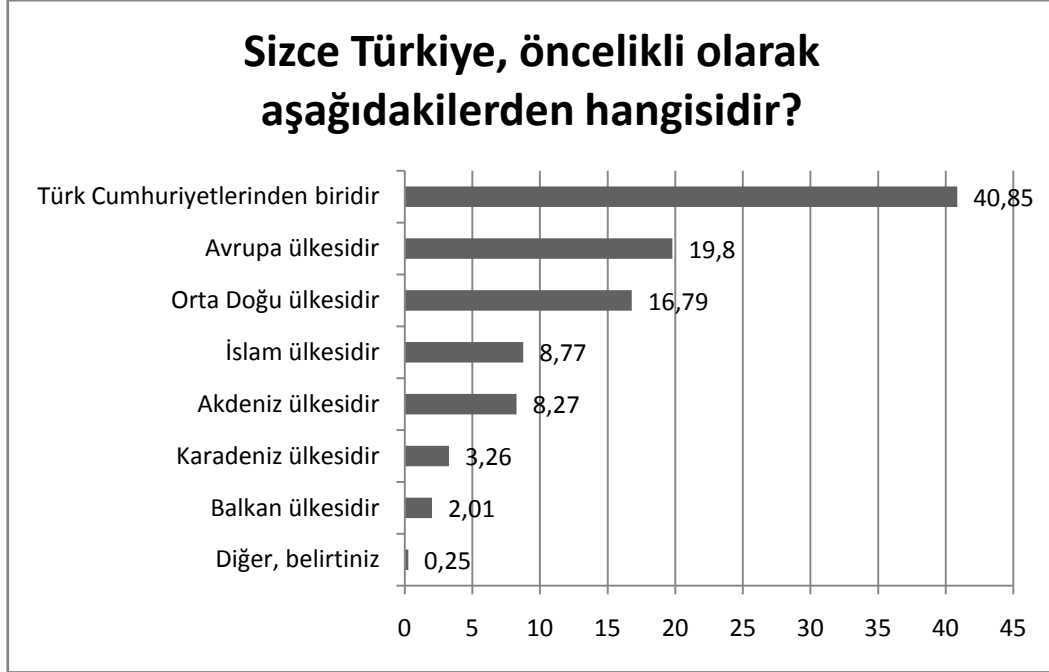

Grafik 1: Sizce Avrupa ne anlama geliyor?

“Sizce Avrupa ne anlama geliyor?” sorusuna verilen cevaplara göre, katılımcılar, yüzde 17,3'lük bir oranla Avrupa'yı “ekonomik ve teknolojik bir güç” olarak gördüklerini belirtmişlerdir. “Medeni ülkeler ve modern yaşam” cevabını verenlerin oranı yüzde 15, “fikrim yok” diyenlerin oranı yüzde 14,8, “Türkiye'ye düşman ülkeler coğrafyası” cevabını verenlerin oranı ise yüzde 10,3'tür. “Güvenmediğim ve kendimi ait hissetmediğim” cevabını verenlerin oranı yüzde 9,5'tir.

Bu soru, katılımcıların Avrupa algılarını ortaya koymakta ve diğer cevapları da etkileyebilen önemli bir veriye işaret etmektedir. Zira bu cevaplardan katılımcıların Avrupa algılarını olumlu ya da olumsuz olarak gruplandırmak mümkündür. Buna göre; Avrupa'yı “ekonomik ve teknolojik güç”, “medeni ülkeler ve modern yaşam” ve bu iki özelliği birlikte belirtenler, “Türkiye'nin geleceğinin ait olduğu bölge”, “güvendiğim ve kendimi ait hissettiğim” şeklindeki tanımlamalar, katılımcıların Avrupa'ya dair olumlu algılarını oluşturmaktadır. Bu cevaplar yüzde 48'lik bir orana karşılık gelmektedir. Buna karşılık olumsuz algıyı ortaya koyduğu düşünülebilecek “Türkiye'ye düşman ülkeler coğrafyası”, “güvenmediğim ve kendimi ait hissetmediğim” ve her iki özelliği birlikte

belirtenler yüzde 24'lük bir oranda kalmaktadır. Bu çerçevede, Avrupa'ya dair olumlu algının daha baskın olarak ifade edildiğini belirtmek yanlış olmayacaktır.

Grafik 2: Sizce Türkiye, öncelikli olarak aşağıdakilerden hangisidir?

“Sizce Türkiye öncelikli olarak hangisidir?” sorusuna katılımcıların yüzde 40,8’i “Türk Cumhuriyetlerinden biridir” cevabını vermiştir. “Avrupa ülkesidir” cevabını verenlerin oranı yüzde 19,8, “Orta Doğu ülkesidir” diyenlerin oranı yüzde 16,8, “İslam ülkesidir” ve “Akdeniz ülkesidir” diyenlerin oranı sırasıyla yüzde 8,8 ve 8,3’tür.

Bu soru, katılımcıların “ben” ve “öteki” algılarının ortaya konması açısından önemlidir. Türkiye’yi bir Avrupa ülkesi olarak görmeyen katılımcıların görece olarak az olan oranı, bu algı hakkında net bir fikir vermektedir. Bu soru bir önceki soru ile bağlantılı olarak da yorumlanabilir. İlk soruya verilen cevaplar sonucunda ortaya konan Avrupa’ya yönelik olumlu algıya rağmen, Türkiye’nin Avrupalı bir ülke olarak tanımlanmadığı görülmektedir.

Katılımcıların konuya ilişkin bilgilerini değerlendirmek için sorulan sorulardan, “Avrupa ve AB aynı kavramlar mıdır?” sorusuna katılımcıların yüzde 42,4’ü “aynıdır”, yüzde 39,8’i “aynı değildir” yanıtını vermişlerdir. Birbirine yakın yüzdeler sorunun yorumlanmasını zorlaştırırsa da, AB ve Avrupa kavramları arasındaki “nüans” konusunda ağırlıklı olarak bilgili olunmadığı yönünde bir çıkarım yanlış olmayacaktır.

Katılımcıların AB ile ilgili haber ve bilgileri takip edip-etmediklerine dair soruya verdikleri yanıtlarda ise, AB ile ilgili haberleri takip ettiklerini söyleyenlerin oranı yüzde 57,9, takip etmediklerini söyleyenlerin oranı ise yüzde 42'dir. Yüksek oranlı olmasa da AB ile ilgili haberlerin takip edildiği görülmektedir.

Katılımcıların kendilerini Avrupa ile nasıl ilişkilendirdiklerine dair sorulara verdikleri cevaplar ise şu şekildedir. "Kendinizi Avrupalı hissediyor musunuz?" sorusuna yüzde 82.21 oranında "hissetmiyorum" cevabı verilmiştir. Sadece yüzde 13,8 oranında "hissediyorum" cevabı verilmiştir. Bu cevap yukarıda Türkiye'nin Avrupalı bir ülke olarak görülmediği yönündeki cevapla tutarlılık göstermektedir.

"Avrupa'ya seyahat etmek ister misiniz?" sorusuna yüzde 60 oranında "evet, isterim", yüzde 38 oranında "hayır, istemem" cevabı verilmiştir. "Avrupa'da yaşamak ister misiniz?" sorusuna yüzde 78 oranında "yaşamak istemem", yüzde 19 oranında "yaşamak isterim" cevabı verilmiştir. "Çocuklarınızın Avrupa'da yaşamasını/eğitim görmesini ister misiniz?" sorusuna katılımcıların yüzde 51'i "evet", yüzde 44'ü "hayır" cevabını vermiştir. Bu son üç sorudaki verilerden, Avrupa'ya salt seyahat ve eğitim amaçlı olarak gidilebileceği yönünde faydacı bir yaklaşımın olduğu görülmektedir.

Katılımcıların "Avrupalıları" nasıl gördüklerine dair sorulardan "Avrupa'dan Türkiye'ye/Çankırı'ya Avrupalıların seyahat için gelmesini ister misiniz?" sorusuna yüzde 85 oranında "evet isterim", yüzde 13 oranında "hayır, istemem" cevabı verilmiştir. "Avrupa'dan Türkiye'ye/Çankırı'ya Avrupalıların yerleşmesini ister misiniz?" sorusuna yüzde 58 oranında "hayır, istemem" cevabı verilmiştir.

Bu soruya verilen cevapta, Avrupalılar ile seyahat gibi kısa vadeli etkileşimlere onay verilirken, uzun vadeli bir etkileşime izin verilmediği görülmektedir. Aslında bu cevap, bundan sonraki soruların cevapları ile değerlendirildiğinde de anlamlı olacaktır. Zira AB'nin Türkiye'ye adil ve güvenilir davranmadığı yönündeki kanının güçlü olması kadar, AB'ye girilirse kültürel yozlaşma olacağı ve aile yapısının bozulacağı yönündeki yaygın inanç Avrupalılar ile uzun vadeli bir etkileşime olumsuz yaklaşımı açıklayabilir.

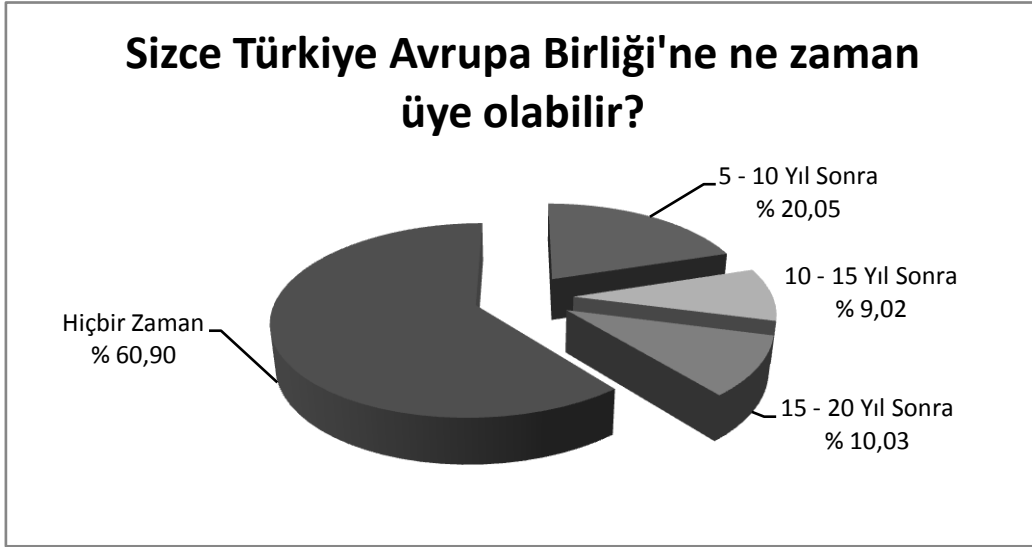

Grafik 3: Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üye olmasını istiyor musunuz?

Katılımcıların Türkiye-AB ilişkilerine dair fikirlerini öğrenmeye yönelik sorulardan, "Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üye olmasını istiyor musunuz?" sorusuna yüzde 40 oranında "istiyorum", yüzde 38 oranında "istemiyorum" cevabı verilmiştir. Aynı soruya "kararsızım" veya "fikrim yok" diyenlerin oranı ise dikkate değerdir (sırasıyla yüzde 12 ve yüzde 10).

"Sizce Türkiye, Avrupa Birliği'ne ne zaman üye olabilir?" sorusuna ise "hiçbir zaman" diyenlerin oranı yüzde 61 ile oldukça yüksektir. Yüzde 20'lik bir oran ise, Türkiye'nin 5-10 yıl sonra üye olabileceğini belirtmiştir. "Sizce Avrupa Birliği, Türkiye'ye adil ve güvenilir davranıyor mu?" sorusuna katılımcıların yüzde 82'si AB'nin Türkiye'ye adil ve güvenilir davranmadığını yönünde cevap vermişlerdir.

Bu iki soru birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye'nin AB'ye üye olamayacağını düşünenlerin oranındaki yüksekliğin bir nedeninin, AB'nin Türkiye'ye adil ve güvenilir davranmadığı yönündeki algı olduğunu söylemek mümkündür.

Grafik 4: Sizce Türkiye, Avrupa Birliği'ne ne zaman üye olabilir?

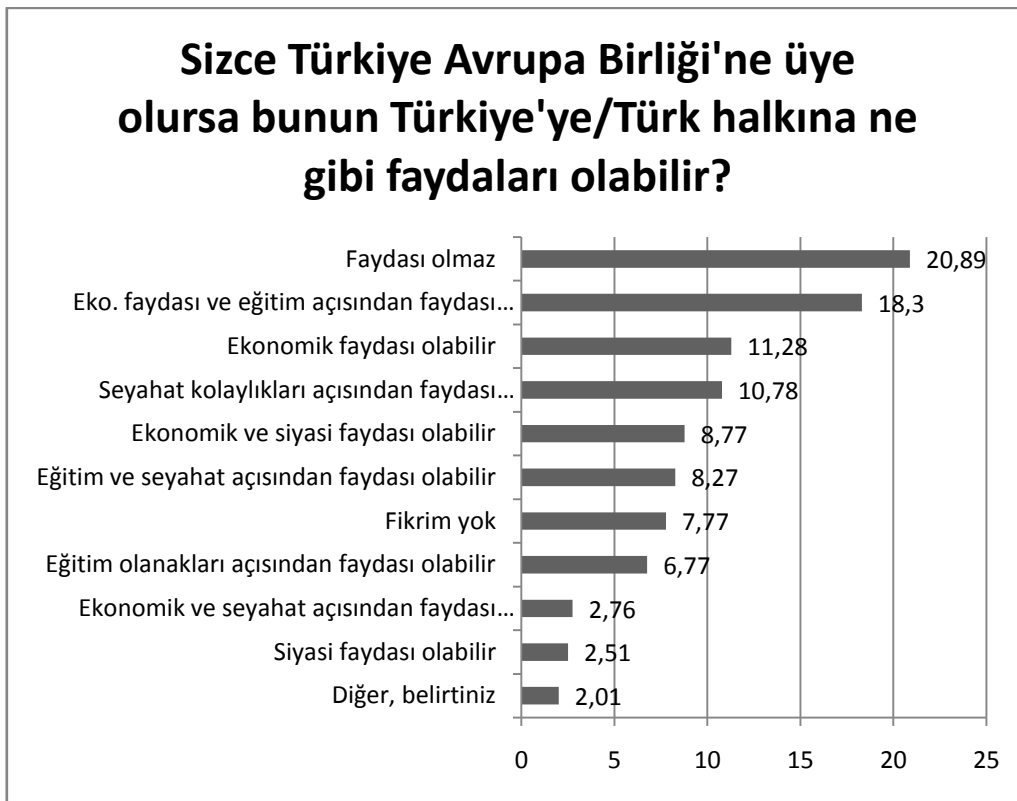

Grafik 5: Sizce Avrupa Birliği, Türkiye'ye adil ve güvenilir davranıyor mu?

“Sizce Türkiye Avrupa Birliği'ne üye olursa bunun Türkiye'ye/Türk halkına ne gibi faydaları olabilir?” sorusuna ise katılımcıların yüzde 21'i “faydası olmaz” cevabını vermişlerdir. Yüzde 18'lik bir oran ile “ekonomik ve eğitim açısından faydası olabilir” cevabı verilmiştir. Yüzde 11'lik bir oran sadece “ekonomik

“seyahat kolaylıkları açısından faydası olur” cevabını verirken, yaklaşık yüzde 11 oranında ise “seyahat kolaylıkları açısından faydası olur” denmiştir.

AB üyeliğinin olası faydası konusunda olumlu faydalarını belirten cevaplar toplam olarak, hiçbir faydası olmaz diyenlerin oranını geçmektedir. Bu bağlamda AB üyeliğinin gerçekleşmeyeceği ve AB'nin Türkiye'ye adil ve güvenilir davranmadığı yönündeki inanç mevcut olsa da, AB üyeliğinin faydaları konusunda cevapların “toplamı” ya da “bütünü” analiz edildiğinde daha olumlu bir tutum izlendiği görülmektedir. Ancak yine de özellikle ekonomik fayda beklentisinin düşüklüğü göz önünde tutulmalıdır.

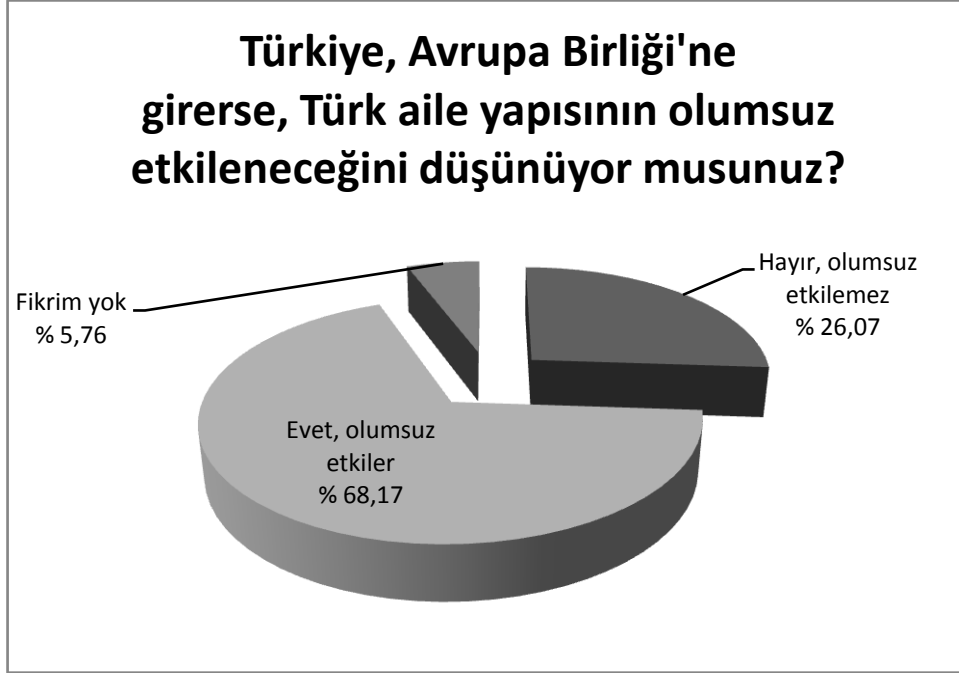
Grafik 6: Sizce Türkiye Avrupa Birliği'ne üye olursa bunun Türkiye'ye/Türk halkına ne gibi faydaları olabilir?

“Türkiye Avrupa Birliği'ne girerse ulusal bağımsızlığını kaybeder mi?” sorusuna ise, yüzde 49 oranında “hayır, kaybetmez”, yüzde 41 oranında “evet, kaybeder” cevabı verilmiştir.

Katılımcıların Türk kültürü ve Avrupa kültürü arasındaki ilişkiyi nasıl gördüklerine dair sorulardan; “Türkiye Avrupa Birliğine girerse Türk aile

yapısının olumsuz etkileneceğini düşünüyor musunuz?” sorusuna yüksek bir oran ile (yüzde 68) olumsuz etkileyebileceği cevabı verilmiştir.

“Türkiye Avrupa Birliğine girerse kültürel yozlaşma olabileceğini düşünüyor musunuz?” sorusuna ise yüzde 68 oranında “evet, olur” cevabı verilmiştir. Bu cevaplardan, Türk kültürünün Avrupa kültüründen olumsuz etkilenebileceği yönünde endişelerin yoğun olduğu anlaşılmaktadır.

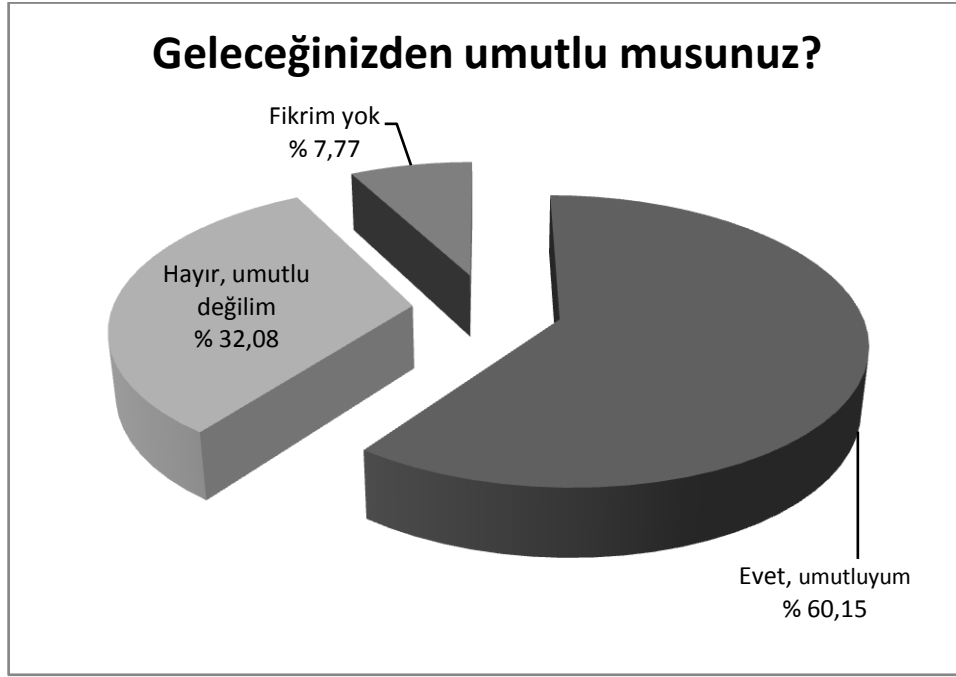
Grafik 7: Türkiye, Avrupa Birliği'ne girerse, Türk aile yapısının olumsuz etkileneceğini düşünüyor musunuz?

Grafik 8: Türkiye, Avrupa Birliği'ne girerse, kültürel yozlaşma olabileceğini düşünüyor musunuz?

Yapılan bir araştırmaya göre, geleceğinden umutlu olanlar ile mevcut kamu hizmetlerinden memnun olan ve Türkiye'de yasaların adil ve tarafsız uygulandığını düşünenler AB'ye katılımı daha fazla istemektedir (Kayış ve Öztürk, 2009, s. 13). Bu çerçevede sorulan, "Geleceğinizden umutlu musunuz?" sorusuna katılımcıların yüzde 60'ı umutlu oldukları cevabını vermişlerdir. Bu tutum, AB'ye girmek isteyenlerin oranının yüzde 40 ve istemeyenlerden (yüzde 38) yüksek olduğu göz önüne alındığında, yukarıdaki saptamayı doğrular niteliktedir.

Grafik 9: Geleceğinizden umutlu musunuz?

5. Bulguların Analizi ve Sonuç

Öncelikle, Türkiye'nin AB üyeliğine son yıllarda giderek düşen Türkiye kamuoyu desteği ile paralel olarak, Çankırı'da da benzer oranlarda bir destek oranı olduğu görülmektedir. Bu araştırmadan önce Çankırı ilinde benzer bir alan araştırması yapılmadığından karşılaştırma olanağı bulunmamaktadır. Ancak özellikle 2006 yılından beri giderek düşen AB desteği oranlarına bakıldığında, Çankırı ilinde Türkiye ortalamasından çok fazla sapan bir durum görülmemektedir. Yüzde 40 oranında AB üyeliğini desteleyen kitle yanında, yüzde 38'lik bir oran üyeliğe destek vermemektedir. Her ne kadar üyeliğe karşı çıkanlar ile destekleyenler birbirine yakın bir oran sergileseler de, "kararsız" ve "fikrim yok" şeklinde cevap verenlerin, ilişkilerdeki bir değişim ya da gelişme ile her iki tarafa da kayabilecekleri göz önünde tutulmalıdır.

Yine, Türkiye genelinde gerçekleştirilen ve yukarıda belirtilen diğer kamuoyu araştırma sonuçları ile paralel olarak, AB'nin Türkiye'ye karşı güvenilir ve adil olmadığını düşünenler ile Türkiye'nin hiçbir zaman AB'ye üye olarak kabul edilmeyeceğini savunanlar çoğunluktadır. Bu verilerde de Türkiye'nin genel eğiliminden sapan bir durum söz konusu değildir.

Avrupa'nın nasıl görüldüğüne dair sorulan soruda, Avrupa'yı "ekonomik ve teknolojik güç" ve "medenî ülkeler ve modern yaşam" olarak görenlerin

çoğunlukta oldukları görülmektedir. Buna karşılık, Avrupa'ya seyahat etme ve çocuklarının Avrupa'da eğitim görmesine yüzde 50'den daha fazla oranda olumlu yaklaşan katılımcılar, Avrupa'ya yerleşme ve Avrupalıların Çankırı'ya yerleşmesine büyük oranlarda olumsuz cevap vermişlerdir. Bundan da önemlisi, Türkiye AB'ye girerse, kültürel yozlaşma olabileceği endişesi vardır ve Türk aile yapısının olumsuz etkilenebileceği düşünülmektedir.

Bu durum, genel olarak Türkiye'de Batı'ya yönelik bazı başka araştırmalarda da (Bülbül, Özipek ve Kalın, 2008 ve Yılmaz, 2006) ortaya konmuş bir sonuçtur. Bir araştırmaya göre, (Bülbül, Özipek ve Kalın, 2008), Türkiye'de toplumda sempati ve antipatiyi içinde barındıran “parçalı bir Batı algısı” vardır. Bir başka deyişle, Türkiye'de Batı algısı, maddi ve teknolojik olarak gelişmiş ancak kültürel olarak yozlaşmış bir Batı'ya işaret etmekte, toplumda esas itibarıyla Batı'ya ya da Hıristiyanlığa karşıtlık temelinde değil, Batılı ülkeler tarafından yürütülen siyasete yönelik tepkiler ortaya çıkmaktadır. Bu durum, Çankırı alan araştırmasında da gözlemlenebilir olmasına rağmen özellikle Avrupalıların Çankırı'ya yerleşmesi konusundaki olumsuz tutum bu ılımlı görüşten sapar nitelikte kabul edilebilir.

Türkiye'de muhafazakârlık üzerine gerçekleştirilen bir başka araştırmada ise (Yılmaz, 2006), Türkiye'deki muhafazakârlığın temelinde aile ve kadının, korunması gereken ve korunması en çok istenen kurum olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun yanında AB, aile kurumunun kabul edilen durumuna tehdit olarak görüldüğü oranda onaylanmamakta, AB'ye yaklaşmanın aile yapısını bozacağı tehlikesi ulusal kimliğin karşı karşıya olduğu tehditten çok daha fazla vurgulanmaktadır. Çankırı örneğinde, AB üyeliğinin kültürel yozlaşmaya ve Türk aile yapısının bozulmasına neden olabileceği yönündeki yaygın kanı, bu verileri doğrular niteliktedir.

Bunun yanında aynı araştırmada (Yılmaz, 2006), aile yapısının bozulacağına dair tüm şüphelere rağmen, o dönemde yüzde 65 dolayında olan Türkiye'nin muhtemel AB üyeliğine desteğin sebebi, AB'den beklenen ekonomik fayda olarak ortaya konmuştur. Oysaki bu araştırmada, AB üyeliğinden beklenen “salt ekonomik fayda” yüzde 11 gibi oldukça düşük bir oran olarak ifade edilmiştir.

Mevcut araştırmalarda, kamuoyunun AB'ye bakışını analiz etmede kullanılan bir yöntem, rasyonel bir yaklaşımla fayda ve maliyet değerlendirmesi yapmaktır. Çankırı ili alan araştırması verilerinde fayda beklentisi yanında ve hatta ondan daha çok, özellikle AB üyeliğinin Türkiye'ye getirebileceği olası kültürel maliyet büyük oranda ön plana çıkarılan bir unsur olmuştur. Zira salt ekonomik fayda beklentisi yukarıda da belirtildiği üzere oldukça düşük (yüzde 11) düzeylerdeydi.

Yakın zamanda Türkiye genelinde gerçekleştirilen bir başka araştırma da (Esmer, 2012) toplumu Avrupa toplumlarından ayıran en büyük özelliklerinden birinin, kadın-erkek eşitsizliği ve kadına erkekten daha pasif ve her zaman itaat etmesi gerektiği yönünde biçilen toplumsal rol olduğu saptanmıştır.

Çankırı ili alan araştırmasında, doğrudan kadının toplumdaki yerine yönelik sorular yer almamaktadır. Ancak yukarıda belirtilen her iki araştırmanın sonuçları sentezlendiğinde; muhafaza edilmesi gereken temel değer olarak aile ve kadına biçilen rol olarak belirlenen toplumda, kültürel olarak uzak görülen ve yozlaşmaya sebebiyet verebileceği düşünülen AB'ye yönelik tutumun çoğunlukla mesafeli olduğu yönünde bir çıkarım yanlış olmayacaktır. Çankırı alan araştırmasında verilen cevapların genel Türkiye tutumunu yansıttığını, ancak katılımcıların yarıdan fazlasının (yüzde 53) kadın olmasından hareketle, kadınların çoğunlukta olduğu bu araştırmada dahi, söylemlerin bu genel tutumu değiştirmedini söylemek mümkündür.

Tüm bu veriler çerçevesinde, Çankırı ilinde gerçekleştirilen alan araştırması sonuçlarının, İç Anadolu bölgesinde benzer kültürel özelliklere sahip kentler ile benzerlik göstereceği yönünde bir çıkarım yanlış olmayacaktır. Bu bağlamda alan araştırması verileri Türkiye'nin AB süreci çerçevesinde gerçekleştirilecek yeni araştırmalar ve AB'ye yönelik faaliyetler için önemli veriler içermektedir.

Kaynakça

- AB İletişim Stratejisi. *T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı Resmi İnternet Sayfası*, <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=46233&l=1>, Erişim Tarihi: 17.10.2012
- Avrupa Komisyonu Resmi İnternet Sitesi, http://ec.europa.eu/enlargement/archives/enlargement_process/future_prospects/negotiations/eu10_bulgaria_romania/index_en.htm#how_do_the_negotiations_proceed, Erişim Tarihi: 17.10.2012
- Arıkan, G. (2012). Attitudes Towards the European Union in Turkey: The Role of Perceived Threats and Benefits. *Perceptions: Journal of International Affairs*, 17(3), 81-103.
- Balcıoğulları, A. ve Ayçin, A.A. (2009). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Avrupa Birliği İle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi. İçinde A. Şişman, et. all. (Eds.), *I. Uluslararası Avrupa Birliği, Demokrasi, Vatandaşlık Ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu, 28-30 Mayıs 2009*, (ss. 11-18). Uşak: Uşak Üniversitesi, Avrupa Birliği Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Başkan, F. (2009). Siyasi Partilerin Avrupa Birliği Söylemleri. İçinde O. Esen ve F. Başkan (Eds.), *Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri: Beklentiler ve Kaygılar*, (ss. 91-108). Ankara: Eflatun.
- Bülbül, K., Özipek, B.B. ve Kalın, İ. (2008). *Aşk ile Nefret Arasında: Türkiye’de Toplumun Batı Algısı*. Ankara: SETA Yayınları I.
- Canatan, K. (2008). Hollanda Toplumunda Yabancı Karşıtı Tutumların Analizi. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 3(7), 220-240.
- Clark, T. (2011, October 24). EU Referendum: Poll Shows 49% would Vote for UK Withdrawal. *The Guardian*. <http://www.guardian.co.uk/world/2011/oct/24/eu-referendum-poll-uk-withdrawal>, Erişim Tarihi: 17.10.2012.
- Çarkoğlu, A. (2004). Societal Perceptions of Turkey’s EU Membership: Causes and Consequences of Support for EU Membership? İçinde N. Canefe ve M. Uğur (Eds.), *Turkey and European Integration, Accession Prospects and Issues*, (pp. 19-45). London and New York: Routledge.
- Dedeoğlu, B. (2011). Türkiye’de AB Karşıtlığı-Küreselleşme Karşıtlığı İlişkisi. *Uluslararası İlişkiler*, 7(28), 85-109.

- Erhan, Ç., Yazgan, H., Akdemir, E. ve Kılıdökme, U. (2010). *Kamuoyu ve Türk Dış Politikası Anketi – Ocak 2010*. Ankara: ATAUM Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Erhan, Ç., Yazgan, H ve Akdemir, E. (2012). *AB'nin Türkiye'nin Bürokratik Dönüşümüne Etkileri*, ATAUM, <http://ataum.ankara.edu.tr/proje2012.pdf>, Erişim Tarihi: 17.10.2012.
- Esmer, Y.(2012). *Türkiye Değerler Atlası 2012*, Bahçeşehir Üniversitesi, [http://www.bahcesehir.edu.tr/files/files/ATLAS%20SUNUM%202010_2012%20\(2\).pdf](http://www.bahcesehir.edu.tr/files/files/ATLAS%20SUNUM%202010_2012%20(2).pdf), Erişim Tarihi: 19.11.2012.
- Eurobarometer Special Surveys. *Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu Resmi İnternet Sayfası*. Erişim Tarihi: 17.10.2012, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_en.htm.
- Friis, L. and Parello-Plesner, J. (2012, October 24). *Denmark caught between 'ins' and 'outs'*. European Council on Foreign Relations. Erişim Tarihi: 17.10.2012, http://ecfr.eu/content/entry/reinventing_europe_denmark_caught_between_ins_and_outs
- How Do the Negotiations Proceed? *Avrupa Komisyonu Resmi İnternet Sayfası*. http://ec.europa.eu/enlargement/archives/enlargement_process/future_prospects/negotiations/eu10_bulgaria_romania/index_en.htm#how_do_the_negotiations_proceed, Erişim Tarihi: 17.10.2012.
- Kaya, İ., Kılıç, T. ve Yıldırım, A. (2008). Dicle Üniversitesi Öğrencilerinin Türkiye'nin Avrupa Birliği Üyeliğine İlişkin Görüş ve Beklentileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 254-273.
- Kayış, A.A. ve Öztürk, E. (2009, June 17-19). *AB'ye Tam Üyeliğe Yönelik Türk Halkının Algılama ve Beklentilerinin Analizi*. Paper presented at EconAnadolu 2009: Anadolu International Conference in Economics, Eskişehir, Turkey.
- Kentmen, Ç. (2008). Determinants of Support for EU Membership in Turkey: Islamic Attachments, Utilitarian Considerations and National Identity. *European Union Politics*, 9(4), 487-510.
- Nahya, N. (2010). *Avrupa Birliği Bağlamında İmge ve Ötekileştirme: Bir Grup Ankara Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi Öğrencisi Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Oran, B. (2009). *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olaylar, Belgeler, Yorumlar, Cilt 1: 1919-1980*, Ankara, İletişim.
- Öztürk, H. (2012, Ağustos 19). AB'ye Destek Dibe Vurdu! *Haber Türk*, <http://www.haberturk.com/dunya/haber/769291-abye-destek-dibe-vurdu>, Erişim Tarihi: 24.09.2012.
- T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği. (2007). *Avrupa Birliği ve Müzakere Süreci*. Ankara: T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Yayınları.
- Ülgen, S. (2005). *AB ile Müzakerelerin El Kitabı*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ülgen, S. (2010, September 7). Turkish Politics and the Fading Magic of EU Enlargement. (Policy Brief), Centre for European Reform, http://www.cer.org.uk/sites/default/files/publications/attachments/pdf/2011/pb_ulgen_turkey_8sept10-199.pdf, Erişim Tarihi: 17.10.2012.
- Şenyuva, Ö. (2008). *Public Support for European Integration and Public Support for Turkish Membership*, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Şenyuva, Ö. (2009). Türkiye Kamuoyu ve Avrupa Birliği 2001-2008: Beklentiler, İstekler, Korkular. *Uluslararası İlişkiler* 6 (22), 97-123.
- Yılmaz, H. (2006). Türkiye'de Muhafazakârlık, Aile, Din, Batı: İlk Sonuçlar Üzerine Genel Değerlendirme, Yayımlanmamış Araştırma Raporu, Proje Desteği: Açık Toplum Enstitüsü ve Boğaziçi Üniversitesi. http://hakanyilmaz.info/yahoo_site_admin/assets/docs/OSI-Conservatism-Sunus-Yorumlar1.28465456.pdf, Erişim Tarihi: 17.10.2012.